

PUNANE RAAMAT

LEILA SLIMANI

HÄLLILAUL

Prantsuse keelest tõlkinud Sirje Kevallik

Originaali tiitel:
Leïla Slimani
Chanson douce
Gallimard, 2016

Raamatu väljaandmist on toetanud Eesti Kultuurkapital.

Toimetanud Priit Põhjala
Sarja kujundanud Jüri Jegorov
Disainer Villu Koskaru

© Éditions Gallimard, 2016
Tõlge eesti keelde © Sirje Keevallik ja Tänapäev, 2018

Trükitud OÜ Greif trükikojas
ISBN 978-9949-85-304-5

Émile'ile

Preili Vezzi oli tulnud teiselt poolt Piiri, et mõnda aega ühe daami lapsi hoida [...]. Daam ütles, et preili Vezzi on halb, räpane ja hooletu lapsehoidja. Talle ei tulnud pähe, et preili Vezzisel oli vaja elada oma elu ja ajada omi asju ning et need asjad olid preili Vezzise jaoks kõige tähtsamad siin ilmas.

RUDYARD KIPLING
„Lihtsad lood mägedelt”

„Kas mõistate, armuline härra, mis tähendab, kui enam kuhugi pole minna?” tuli talle äkki Marmeladovi eileõhtune küsimus meelde. „On ju vaja, et igal inimesel ometi kuhugi võimalik oleks minna ...”

FJODOR DOSTOJEVSKI
„Kuritöö ja karistus”
(tõlkinud A. H. Tammsaare)

Pisipoiss on surnud. Talle piisas mõnest sekundist. Arst kinnitas, et ta polnud piinelnud. Ta pandi halli ümbrisesse, mille tõmblukk veeti üle mänguasjade keskel lebava vormitu keha. Väike tüdruk oli veel elus, kui kiirabi saabus. Ta oli vastu hakanud nagu metsloom. Tema murdunud küünte alt leiti nahatükke, mis andis tunnistust kähmlusest. Kiirabiautos, millega teda haiglasse viidi, viskles ta ärritunult krampides. Silmad pungis, ahmis ta õhku. Ta kõri oli verd täis. Ta kopsud olid lõhki ja pea kõvasti vastu sinist kummutit ära löödud.

Kuritööpaigast tehti pilte. Politsei uuris pindasid vann- ja lastetoas ning võttis sõrmejälgi. Printsessipildiga vaip põrandal oli verd täis. Mähkimislaud oli vildakile lükatud. Mänguasjad pandi läbi-paistvatesse kilekottidesse ja need pitseeriti. Isegi sinine kummut oli asitõendiks.

Emal oli šokis. Nii ütlesid kiirabitöötajad, nii kordasid politseinikud, nii kirjutasid ajakirjanikud. Astunud tuppa, kus lebasid lapsed, tõi ta kuuldavale hirmuäratava karje, mis sarnanes emahundi ulgumise-ga. See pani seinad värisema. Pimedus laskus sellele maikuu päevale. Emal oksendas ja politsei avastas ta põrandal kükitamas, riided märjad, kõöksudes nagu hullumeelne. Ta kriiskas nii, et kopsud olid rebenemas. Kiirabiarst andis peaga märku ja nad haarasid

temast kinni, kuigi ta hakkas vastu ja peksis neid jalgadega. Tasapisi õnnestus teda kergitada ja noor intern tegi talle rahustava süsti. See oli tema esimene kuu kiirabis.

Ka see teine naine tuli päästa. Professionaalselt ja kohusetundlikult. Ta polnud osanud surra. Ta oli osanud vaid tappa. Ta oli läbi löiganud veenid oma randmetel ja torganud noa endale kõrisse. Võrevoodi juures oli ta teadvuse kaotanud. Ta tõsteti üles, tal katsuti pulssi ja mõõdeti vererõhku. Ta asetati kandraamile ja noor intern toetas teda kaelast.

Naabrid on maja ette kogunenud. Peamiselt naised. Varsti on aeg lapsed lasteaiast ära tuua. Nad vaatavad kiirabiautot, silmad märjad. Nad nutavad ja uudistavad. Tõusevad kikivarbaile. Püüavad näha, mis toimub politseilintide taga ja huilgava sireeniga kiirabiautos. Nad sosistavad uudist üksteise kõrva. Juba on teada, milles asi. Lastega on juhtunud õnnetus.

Tegemist on ilusa majaga Hauteville'i tänaval kümnendas linnaosas. Majaga, kus naabrid küll üksteist ei tunne, aga siiski tervitavad vastastikku soojalt. Masséde korter asub kuuendal korrusel. See on majas kõige väiksem. Paul ja Myriam on lasknud teise lapse sünni järel keset elutuba vaheseina ehitada. Nad magavad tillukeses ruumis kõõgi ja tänavale avaneva akna vahel. Myriamile meeldivad mustriiline mööbel ja berberi vaibad. Seintele on ta riputanud Jaapani gravüürid.

Täna tuli ta koju varem. Ta oli teinud lühema koosoleku ja lükanud ühe toimiku uurimise järgmiseks päevaks. Liini number 7 rongis klapptoolil istudes mõtles ta, et teeb lastele üllatuse. Rongist väljunud, astus ta läbi pagariärist. Ta ostis pika saia, magustoidu lastele ja apelsinikeeksi lapsehoidjale. See oli tolle lemmik.

Ta kavatses nad karusselliga sõitma viia. Nad läheksid koos õhtusöögiks toitu ostma. Mila nõuaks uut mänguasja, Adam lutsuks rusikasse surutud leivakannikat.

Adam on surnud. Mila on suremas.

„Oleme siis kokku leppinud, et ei taha neid, kel pole dokumente? Koduabilise või maalri puhul see mind ei sega. Need peavad lihtsalt töötama, aga selliseid väikeste laste juurde lasta on ohtlik. Ma ei taha inimest, kes kardab probleemi tekkimisel politseid kutsuda või haiglasse minna. Mis puudutab muud, siis ta ei tohi olla liiga vana, kaetud näoga ega suitsetaja. Oluline on see, et ta oleks toimekas ja igal ajal kättesaadav. Et ta rügaks selle heaks, et meie saaksime tööd rügada.” Paul on kõik ette valmistanud. Ta on koostanud küsimustiku ja näinud ette pool tundi ühe vestluse jaoks. Nad on planeerinud terve laupäeva õhtupooliku oma lastele hoidja leidmisele.

Mõne päeva eest oli Myriam rääkinud nende otsingutest oma sõbrannale Emmale ja see oli kurtnud naise üle, kes vaatas tema poegade järele. „Tal on endal siin kaks poega ja ta ei saa kunagi jääda kauemaks ega võtta lapsi õhtuks enda hoolde. Nii pole kuigi otstarbekas. Mõttele sellele, kui sa nendega vestled. Kui tal on lapsed, siis võiks ta need kusagile ära saata.” Myriam oli nõuande eest tänanud. Aga tegelikult Emma jutt ei meeldinud talle. Kui mõni tööandja oleks niimoodi rääkinud temast või mõnest teisest nende sõbrannast, oleksid nad diskrimineerimise pärast kisa tõstnud. Mõte ühe naise kõrvaletõrjumisest selle pärast, et tal on lapsed, tundus

talle kohutav. Ta parem ei räägi sellel teemal Pauliga. Mees on tal ju samasugune nagu Emma. Pragmaatik, kellele on esmatähtsad oma perekond ja karjäär.

Hommikul käisid nad kogu perega, kõik neljakesi turul. Mila Pauli õlgadel ja magav Adam oma vankris. Nad ostsid lilli ja nüüd koristavad korterit. Nad tahavad näidata kõike parimast küljest, kui lapsehoidjakandidaadid vestlusele saabuvad. Nad korjavad kokku raamatud ja ajakirjad, mis vedelevad põrandal, voodi all ja isegi vannitoas. Paul palub Milal panna mänguasjad suurtesse plastkastidesse. Tüdruk keeldub virisedes, mis lõpeb sellega, et Paul laob lelud ise seina äärde virna. Nad panevad laste riided korralikult kokku, vahetavad voodites pesu. Nad pühivad tolmu, viskavad rämpsu ära, püüavad meeleheitlikult umbset korterit tuulutada. Nad tahavad, et lapsehoidjad näeksid, et nad on kenad, tõsised ja korralikud inimesed, kes tahavad oma lastele pakkuda parimat. Et kandidaadid mõistaksid, et nemad on siin pererahvas.

Mila ja Adam teevad päevast uinakut. Myriam ja Paul istuvad voodiserval. Erutatult ja häiritult. Nad pole kunagi oma lapsi kellegi teise hoolde usaldanud. Myriam lõpetas juuraõpinguid, kui jäi Milad ootama. Ta sai diplomi kaks nädalat enne sündimist. Paul mitmekordistas oma töökoormust, täis sedasama optimismi, mis oli Myriami võlunud, kui nad tutvusid. Mees oli kindel, et suudab töötada kahe eest. Kriisist ja majandussurutisest hoolimata oli ta veendunud, et suudab muusikaäris karjääri teha.

Mila oli nõrk ja kergesti ärrituv laps, kes nuttis vahetpidamata. Ta ei kosunud, keeldus võtmast ema rinda ja isa valmistatud piimasegusid. Myriam oli unustanud kogu välismaailma ega lahkunud hälli juurest. Ta püüdis iga hinna eest panna seda jõuetut ja kisavat last mõnda grammi toitu võtma. Kuud möödusid, ilma et ta seda oleks tähele pannud. Nad Pauliga ei lahkunud Milast hetkekski. Nad ei teinud märkama, et see ärritas sõpru, kes nende selja taga rääkisid,

et imiku koht ei ole baaris ega restoranis. Aga Myriam keeldus kategooriliselt kuulamast juttu lapsehoidjatest. Ainult tema suutis tütre vajadusi rahuldada.

Mila oli vaevalt pooleteiseaastane, kui Myriam jälle rasedaks jäi. Ta väitis kõikjal, et see oli äpardus. „Beebipillidele ei saa saja-protsendiliselt loota,” rääkis ta naerdes sõpradele. Tegelikult oli see soovitud rasedus. Adam oli vahendiks, et jääda nautima kodusoojust. Paulil polnud selle vastu midagi. Ta töötas helirežissööri assistendina kuulsas stuudios, kus veetis päevi ja öid artistide kapriise rahuldades ja nende loomepiinadele kaasa elades. Tema naine näis õilmitsevat loomalikus emaduses. Niisugune kookonielu eemal muust maailmast ja teistest inimestest kaitses neid kõige eest.

Siis aga hakkas aeg edenema vaevaliselt ja täiuslikku pereellu tekkisid takistused. Pauli vanemad, kes olid pärast tüdruku sündi tihti abiks käinud, hakkasid üha rohkem aega veetma oma maamajas, kus olid ette võtnud suuremad tööd. Kuu aega enne Myriami sünnitust läksid nad kolmeks nädalaks reisile Aasiasse ja teatasid seda Paulile alles viimasel hetkel. Paul oli vihane ja kurtis Myriamile, et vanemad on egoistlikud ja tegutsevad järelemõtlematult. Ent Myriam tundis kergendust. Ta ei kannatanud, et Sylvie tema ümber askeldab. Ta kuulas naeratades ämma nõuandeid ja hoidis keelt hammaste taga, kui nägi teda külmikus tuhnivat ja seal olevaid toiduaineid kritiseerivat. Sylvie ostis mahesalateid. Ta tegi Milale süüa, aga jättis kööki enneolematu segaduse. Myriam polnud temaga üheski asjas nõus ja korteris valitses raske, pingeline õhkkond, mis ähvardas iga hetk tülilis lahvatada. „Jäta oma vanemad rahule. Nad on nüüd vabad ja neil on õigus elu nautida,” ütles Myriam lõpuks Paulile.

Ta ei suutnud ette näha seda, mis saabub. Kahe lapsega läks kõik palju keerulisemaks: sisseostude tegemine, vannitamine, arsti juures käimine, koristamine. Kogunesid arved. Myriam muutus tusaseks. Ta ei tahtnud enam parki jalutama minna. Talvised päevad tundusid talle lõpututena. Ta ei kannatanud Mila tujutsemist ega tundnud

rõõmu Adami lalisemisest. Iga päevaga tundis ta rohkem vajadust olla veidi omaette ja vahel tahtis ta tänaval karjuda nagu hull. „Nad neelavad mu elusalt,” mõtles ta aeg-ajalt.

Ta kadestas oma meest. Öhtul ootas ta teda palavikuliselt ukse taga. Terve tunni kaebas ta, et lapsed kisavad, korter on väike ja tal pole mingit puhkust. Kui ta laskis ka mehel rääkida ja see jutustas ühe hiphoprühma värvikast lindistamisest, kähvas ta: „Sul veab.” Paul vastas: „Ei, hoopis sinul veab. Ma nii tahaksin jälgida, kuidas nad kasvavad.” Sellest mängust ei väljunud kumbki võitjana.

Öösel magas Paul naise kõrval õiglase und nagu see, kes on päev läbi töötanud ja väärrib nüüd puhkust. Myriam kuulas mehe norskamist tigiduse ja kahetsusega. Ta mõtles pingutustele, mida ta oli õpingute lõpetamiseks teinud, kuigi raha ega vanemate toetust polnud, rõõmule, mida ta oli tundnud, kui teda advokatuuri vastu võeti, esimesele korrale, mil ta oli tohtinud selga tõmmata talaari, ja kuidas ta uhke ja naeratavana seisis maja ukse ees, kus Paul temast pilti tegi.

Kuude kaupa tegi ta näo, et tuleb olukorraga toime. Ta ei söandanud isegi Paulile öelda, kui häbi tal on. Kuidas ta kannatab selle all, et tal pole rääkida muust kui laste tempudest ja võhivõõraste juttudest, mida ta supermarketis pealt kuulis. Ta keeldus minemast õhtusöökidest ja vastamast sõprade kõnedele. Ta ei usaldanud naisi, kes võivad vahel väga õelad olla. Tal oli tahtmine ära kägistada mõni, kes väitis, et imetleb teda või, veel hullem, kadestab. Ta ei suutnud enam taluda, kuidas nad kurdavad oma töö ja selle üle, et ei näe küllalt oma lapsi. Kõige rohkem kartis ta tundmatuid. Neid, kes midagi halba kavatsemata pärisid, mis ametit ta peab, ja kaotasid huvi, kui kuulsid, et ta on koduperenaine.

Ühel päeval Saint-Denis' bulvari Monoprix's sisseoste teinud, märkas ta, et on tahtmatult näpanud laste sokid, unustades need lapsevankrisse. Ta oli mõne meetri kaugusel kodust ja oleks võinud need poodi tagasi viia, aga ta ei teinud seda. Ta ei rääkinud sellest

ka Paulile. Seigal polnud suuremat tähtsust, aga ometi ei suutnud ta seda peast välja visata. Pärast seda juhtumit hakkas ta kogu aeg Monoprix's käima ja peitis seal poja vankrisse šampooni või kreemi või huulepulga, mida ta kunagi ei kasutanud. Ta teadis hästi, et kui ta tabatakse, tarvitseb tal vaid mängida ülimalt hõivatud ema rolli ja kõik usuvad tema aususse. Need naeruväärsed vargused viisid ta vaimustusse. Ta naeris ihuüksinda tänaval ja talle tundus, et veab kogu maailma ninapidi.

Kui ta kohtas juhuslikult Pascali, tundus see talle erilise märgina. Vana semu õigusteaduskonnast ei tundnud teda esialgu ära: tal olid jalas liiga laiad püksid ja kulunud saapad ning ta pesemata juuksed olid kuidagi krunni seotud. Ta seisis näoga karusselli poole, millelt Mila keeldus maha tulemast. „Nüüd on viimane tiir,” kordas ta iga kord, kui hobuse külge klammerdunud tütar mööda sõitis ja lehvitas. Ta tõstis silmad: Pascal naeratas talle, käed laiali, et oma rõõmu ja üllatust näidata. Ta naeratas vastu, käed kõvasti vankrit hoidmas. Pascalil polnud palju aega, aga õnneks pidi ta kellegagi kohtuma üsna Myriami kodu lähedal. „Ma pidin nagunii tagasi minema. Kas läheme koos?” tegi Myriam Pascalile ettepaneku.

Ta haaras Mila, kes pistis läbilõikavalt karjuma. Tüdruk keeldus liikumast ja Myriam püüdis kramplikult naeratada, teha nägu, et olukord on tema kontrolli all. Ta mõtles kogu aeg vanale kampsunile, mis tal palitu all oli ja mille kulunud kaelust Pascal pidi olema märganud. Ta libistas käega närviliselt üle meeekohtade, nagu aitaks see tema kuivi ja sassis juukseid korda seada. Pascal näis mitte midagi märkavat. Ta rääkis kabinetist, kuhu oli end kahe ülikoolikaaslasega sisse seadnud, oma ettevõtte alustamise raskustest ja rõõmudest. Myriam kuulas ahnelt. Mila segas kogu aeg vahele ja Myriam oleks andnud ei tea mida, et ta vakka jääks. Pascalilt pilku pööramata tuhnis ta taskutes ja käekotis, et leida mõnda kommi või ükskõik mida, et tüdart vaigistada.